

Filosofie pedagogiky Sergeje Gessena

(Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav východoevropských studií)

Diplomová práce se zaměřuje na osobnost ruského emigranta v Československu, filosofa Sergeje Gessena. Cílem práce je „*představit Gessenovu filosofii pedagogiky*“. Pro splnění tohoto cíle autorka rozebírá Gessenovy články a monografie, vydané v Československu. Na základě tohoto rozboru se D. Slobodová chce pokusit „*formulovat témata a zásady, které Gessen ve svých textech akceptuje a které by měly být platné v jeho ideálním pedagogickém systému*“. Dalším cílem autorky je zhodnotit, zda jsou otázky, jimiž se Gessen zabýval, aktuální i dnes.

Podle bibliografického seznamu se Dana Slobodová seznámila se základní literaturou o ruské emigraci v Československu. Ovšem v prvních větách *Úvodu*, kde autorka charakterizuje ruskou emigraci, se odkazuje na druhotné prameny, nikoliv na prameny zásadní pro tento obor (s. 7, poznámka č. 1). K nim patří práce, vydané ve Slovanském ústavu AV ČR pod vedením L. Běloševské (některé autorka podrobně popisuje na s. 11). Též k nim patří i kniha M. Rajeva *Rossija za rubežom. Istorija kultury rusckoj emigracii* (1999), která v bibliografii není uvedena vůbec.

Na začátku D. Slobodová uvádí: „*Právě skupinka ruských filosofů představuje v rámci ruské meziválečné emigrace v Československu sice nepočtenou, ale zajímavou kategorii*“ (s. 7). Proč je tato kategorie nepočtená? Vůči čemu je nepočtená? Co to je zajímavá kategorie? Kategorie je filosofický pojem, uvedený Aristotelem. Doporučovala bych do budoucna opatrněji používat termíny, aby nevznikaly věty, které nemají žádný obsah.

Doporučovala bych rovněž vyhýbat se výrazům jako „Texty S. I. Gessena představují zajímavý materiál k prozkoumání, kterému v českém prostředí nebylo doposud věnováno mnoho pozornosti“ (s. 7). „Mnoho pozornosti“ – je sdělení neurčitého obsahu. D. Slobodová dále uvádí, že Gessenovo dílo zkoumal V. Goněc. Máme to chápat tak, že je Goňcova práce nedostatečná? České prostředí, pokud jde o vědu, bych doporučovala neoddělovat od celkového vědeckého kontextu. Pracím Gessena se podle samotné autorky věnovala L. G. Abramovová, J. J. Sedovová, V. A. Kravcovová aj. Toto množství jmen spíše poukazuje na to, že jeho dílo je do značné míry prozkoumáno.

D. Slobodová stručně popsala životní příběh S. Gessena. Dále se pak autorka věnuje Gessenovým článkům pro časopis *Russkaja škola za rubežom* a stručně vykládá jejich obsah.

Následuje kapitola *Další práce vydané v Československu*, kde D. Slobodová popisuje monografická díla Gessena a jeho články. Zde autorka také pečlivě vypráví obsah každé kapitoly a každého článku. Z těchto částí práci je zřejmě, že D. Slobodová je přečetla pozorně a důkladně. Způsob podání materiálu považuji za vyvážený, jazyk práce je srozumitelný a kultivovaný.

Za závěrem následuje *Shrnutí*, které představuje podle D. Slobodové „*hlavní oblasti zájmů Gessenovy filosofie pedagogiky a jeho představy cílů vzdělávání*“ (s. 60). Zde se autorka poctivě snaží vytipovat témata, kterým se vědec věnoval podrobněji. Hodnotím tuto snahu kladně. Co se témat, kterým se Gessen věnoval týká, je možné, že D. Slobodová je vyčlenila z jeho prací správně. Co se týče názoru Gessena na cíl samotného vzdělávacího procesu, mám jednu poznámku. Nikolaj Losskij, který je autorem významných *Dějin ruské filosofie* (kniha, která by jednoznačně měla být v bibliografickém seznamu a není v něm!) psal, že Gessen viděl úlohu vzdělávání „*v přimknutí člověka k kulturním hodnotám vědy, umění, mravnosti, práva a ekonomiky, v proměně přírodního člověka na člověka kulturního*“ (N. O. Losskij, *Dějiny ruské filosofie*, 2004, s. 495). Je zde stručně a vystižně vyjádřena podstata Gessenova pohledu na vzdělávání. Autorka nepoužila toto cenné dílo a toto shrnutí Losského bohužel necituje. Místo toho D. Slobodová resumuje, že Gessenovým krédem je „umírněnost“. Proto, že tato umírněnost prochází „*napříč jeho texty*“, autorka usuzuje, že Gessen je „jako myslitel aktuální“ a že jeho „filosofické učení může být přínosné i s pohledu současné vědy“ (s. 62). Ale to, že Gessenův filosofický odkaz je pro nás přínosný, snad nikdo nezpochybňoval? Je to snad samozřejmost a z ní vycházíme! Práce končí větou, která nemá žádný obsah. V ní D. Slobodová prohlašuje Gessena za osobnost. Ale z toho snad také vycházíme! Toto nemůže být závěrem bádání.

Cíl, který si autorka vytyčila na začátku, lze považovat za splněný, i když trochu postrádám závěr jako takový. Z tohoto materiálu by se dalo při větší snaze vyvodit mnoho tezí. Autorce u filosofického tématu chybí filosofické vzdělání, nemůže se podívat na tuto část Gessenovy práce, která je zaměřena na pedagogiku, z pohledu jeho celkového filosofického postoje a bez tohoto kontextu nemůže být část díla odpovídajícím způsobem zhodnocena.

Až na tyto vady diplomová práce přináší celkový pohled na uvedenou problematiku. Práce odpovídá požadovaným kritériím a proto ji doporučuji k obhajobě a doporučuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Julie Jančárková, Ph.D.

V Praze, 30. 9. 2016